

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztély P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. e.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordaiúca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztély Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expédition Stuttgart. Nyíltér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Kolozsvárt, 1872 nov. 30.

I.

En e lap 266. és 268-ik számaiban közölt cikkemben kimutattam és elmondottam, hogy a folyó évben megnyílt kolozsvári egyetem, a jelenleg fenálló jogi és orvosi facultásokkal, s az ezekhez kapcsolt tanári képezdével együtt, még hiányos. Rámutatam, hogy a törvényhozásnak az egyetem fogalmából kifolyólag mindenképen, tehát mind az észszerűség, mind pedig a czélszerűség szempontjából ki kell a hiányt pótolni, s az egyetemen fel kell állitania a polytechnicumot, az összehasonlító nyelvészetet, az angol, francia és keleti nyelvek tanítását és a theologiát. Azokat az okokat is eléadtam, a melyek a jelenleg létező hiányoknak kiegészítését, s az egyetemnek hiány nélküli szervezését igénylik.

L—t ur, a „Kelet“ 267-ik számában érintett cikkemet figyelmére méltatván, állításaimat megecfázolni törekszik. S bár némely tárgyakat illetőleg a hiányt tényleg L—t ur is elismeri és aval biztat, hogy ezeket a kormány nem sokára ki fogja pótolni, mindazáltal mégis azt akarja bebizonyítani, hogy a kolozsvári egyetem ugy, a mint jelenleg meg van nyitva, tehát, minden hiányai mellett is, tudományegyetem. Továbbá a theologiát mellőzendőnek tartja. Egyszersmind kissé ironicus modorban arra kér, „legyek egy kis elnézéssel e szegény alsórendű intézet iránt.“

Legyen szabad nekem a dolog érdemére vonatkozólag, L—t ur megjegyzései ellenében egy néhány észrevételt tenni.

Es itt legelőször is jöjünk tisztába az egyetem fogalmával; mert úgy látszik, hogy az egyetem fogalmáról való meghatározásom az, a mi L—t urat leginkább sértette.

Az emberek a felsőbb intézetek fogalmát magának a fogalomnak körére, vagy más szavakkal az azokban tanítandó tárgyakra vonatkozólag, az egyes korszakokban különbözőleg fogták fel. A régi hires alexandriai, atheni és római iskolákban az ismereteknek csak némely ágait tanították. Így volt ez a középkori klastromi iskolákban is, a hol a tudományoknak csak némely ágait, s azokat is csak bizonyos czélból tanították. A 12-ik században a párizsi hires tanintézetben a főgond kiválólag a philosophiára, rhetorikára és theologiára volt fordítva. Az ujabbkori egyetemeken már az ismeretek minden ágait igyekeztek felölelni, s az elvontabb tudományoknak a gyakorlatiakkal való kapcsolatba hozása által az ifjaknak minél teljesebb nevelést adni. Bizonyítják ezt a külföldi különösen a némethoni és svájcei egyetemek „Verzeichnissei“, a melyekben nemcsak egy két tudományt látunk felölelve, hanem felölelve látjuk a theologiát, államtudományokat, orvosi tudományokat, a philosophiát, philologiai és historiai tudományokat is, a gyakorlati ismereteket nyújtó polytechnicummal együtt. S azt hiszem, hogy a tudományok egyeteme fogalmát sokkal helyesebben fogták fel az ujabb időben, midőn mind az elméleti, mind a gyakorlati tudományoknak helyet adtak az egyetemen, mint korábban, midőn az ismereteknek csak némely ágait adták elő. Nézetem szerint a tudományok egyetemének fogalma nem singuláris, nem is

particularis fogalom, hanem universalis fogalom, s mint ilyennek körébe nemcsak a jogi, orvosi és tanárképezde tartozik belé, hanem belétartoznak a theologia, a politechnicum, az összehasonlító nyelvészet, s a gyakorlati ügyességeket nyújtó angol, francia és keleti nyelvek is. S az egyetem fogalma logikailag mindaddig hiányos, marad, a míg a fogalom köré teljesen kiegészítve nincs. E szempontból tekintettem én a kolozsvári egyetem fogalmát, s e szempontból neveztem és nevezem azt hiányosnak. S azt hiszem, hogy az egyetem fogalmáról adott meghatározásom mind logikailag, mind pedig a tudományok, az emberi tehetségek, hajlamok és az emberi hivatások tekintetéből igaz marad, — valamint igaz marad az az állításom is, hogy a kolozsv. egyetem mindaddig hiányos, a míg a törvényhozás a még hiányzó tudományokat fel nem veszi annak keretébe.

L—t ur legelőször is abban akad fen, hogy én az angol, francia és keleti nyelveket egymás mellé tettem. És én ezeket most is egymás mellé sorozom; mert én különbséget teszek az összehasonlító nyelvészet tárgyat alkotó nyelvi anyagok és az élő egyszersmind eszközül szolgálható nyelvek közt. Amazok az elméleti, emezek a gyakorlati tudományok körébe tartoznak. E különbséget tisztán jeleztem, midőn egyfelől az összehasonlító nyelvészet, másfelől pedig a fejlettebb irodalmakhoz juthatás és a diplomaták képzése eszközeinek, az angol, francia és keleti nyelveknek, tanítása szükségességét hangsúlyoztam. Egyébiránt L—t ur is csak észrevételei elején választotta ezeket külön. Később ő is a gyakorlati nevelés terére utasítja a keleti nyelveket; oda, a hova én a francia és angol nyelvvel együtt soroztam volt. E tekintetben tehát teljesen egyet értünk. Megjegyzései nem rontják le állításomat sőt éppen megerősítik.

Említett cikkemben az érintett nyelveknek az egyetemi rendes tantárgyak sorába való felvételét hangsúlyoztam. Ez esetben igen természetesen, hogy ezeknek rendes tantárgyakként és rendes tanárok által kellene tanítva lenniök. Ennek ellenében L—t ur az említett nyelveket előbb a gyakorlati nevelő-intézetek keretébe utasítja ugyan; később azonban annyit ő is megenged, hogyha önkéntes nyelvtanítók akadnak, ezek ajánlatainak az egyetemen tér nyitassék, s ez uton az említett nyelvek taníttassanak. Nézetem szerint a törvényhozásnak vagy a rendes vagy a rendkívüli tantárgyak sorába kell sorozni az említett nyelveket, s mindkét esetben ki kell a kormánynak nevezni azok tanítóit, és nem hagyni bizonytalanságban a dolgot, hogy tán ajánlkozik valaki, a kinek azok tanítására engedélyt adjon.

A második ok, a melyért a kolozsvári egyetemet jelenlegi szervezetében hiányosnak neveztem, az, hogy nincs az egyetemen polytechnicum. Ez állításom ellen L—t ur azt hozza fel, hogy az egyetem első sorban tud. intézet, a politechnicum pedig gyakorlati, s ennek hiánya nem rontja le az egyetem fogalmát. Egyszersmind megemlíti például a pesti egyetemet, a mely — szerinte tán ésszerűségeből — nincs összekötve a politechnicummal, s azért mégis egyetem. Nézetem szerint minden oly tárgy

hiánya lerontja logikailag az egyetem fogalmát, a mely a tudományok sorába tartozik, s ennek dacára még sincs tanítva az egyetemen. Ha az állam Kolozsvárt csupán tudományos intézetet akart felállítani, ekkor szigorúan el kellett volna választani a speculativ és philologiai tudományokat a reálművelődéstől. S ha a gyakorlati tudományoknak, a melyeknek a politechnicum tárgyai, nem akart helyet adni az egyetemen, akkor miért taníttatja a geografiát, a természettudományokat, s más gyakorlati tárgyakat, holott ezek a reálművelődés körébe tartoznak? Ezekből látni való, hogy a kolozsvári egyetemen nem csak szoros értelemben vett tudományos tárgyakat adnak elő, hanem adnak elő a gyakorlati, a reálművelődés körébe tartozókból is. Midőn az oktatásügyi miniszterium némely reálművelődési tárgyakat felvett az egyetem tárgyai közé, akkor e tény által azt akarta kimondani, hogy a kolozsvári egyetemen nemcsak a speculativ és philologiai tudományoknak van helye, hanem helye van a reálművelődésnek is. Ezt kívánta az ész- és czélszerűség, a kor és közszükség. De ugyan ez az ész- és czélszerűség azt is kívánja, hogy az egyetem ne csak egy néhány real tárgyban nyújtson ismeretet a haza növendékeinek, hanem nyújtson az összes real tudományokban, főleg a politéchnikai tárgyakban. Hazánk most van az átalakulás és fejlődés korszakában. Most van legtöbb szükségünk mérnökökre, építészekre, szóval polytechnicumban képzett emberekre. S vajon elodázhathatjuk-e egy második politechnicum felállítását? Nézetem szerint nem. A magyar államnak éppen kötelessége, hogy mentől több oly intézetet létesítsen, a mely gyakorlati embereket képezzen, a kikre bizhassa mérnöki, építészeti stb teendőit s a kik nélkülözhetővé tegyék oly idegen elemeknek az országba jövetelét, a kiknek czélja nem a haza jólétének előmozdítása, hanem saját megdagadásuk és az ország pénztárának kisajtolása. Az a körülmény, hogy a pesti egyetem nincs összekötve a polytechnicummal, nézetem szerint nemcsak nem czélszerű, de nem is ésszerű. E körülmény az államnak terhére van. Mert p. o. az államnak Pesten jelenleg két költséges physikai és chemiai laboratoriumot kell fentartania, míg ha az egyetem össze volna kapcsolva a politechnicummal, akkor csupán csak egyre kellene költenie. Ez egyben tanulhatnának az orvosok, politechnicusok és tanárjelöltek együtt. Ez az eset áll a matematikai s más egyetemi tantárgyakról is, a melyek a polytechnicummal közösek.

Lapszemle.

A „Reform“ nem pusztá miniszter-, hanem pártválságot lát a jelen crisisben, mely a Deák-pártot fejtelenségbe vitte, míg a Tisza-, Senynyey-pártot csendes reményekre jogosítja. Mi lesz már most, kérde, mindebből a nagy zavarból: solutio vagy dissolutio? Ne követelje senki, írja, hogy mi ma ezen válságból következőkmenyeket vonjunk le s ítéletet mondjunk. Ítéletünk csak az, hogy maga e válság nem egészséges, mert nem elvi, nem politikai. A baloldal pártállása kétszeresen fokozza veszélyességét. A személykérdések jellemzik és elkeserítik. A visszavonás kísérő. Oly személyek a

főintézői, kik maguk tetteikért felelősséget vállalni vonakodnak. Oly párt dönt fölötte, mely szándékai-val nincs tisztában. Senki ezen pártot szolgáltnem akarja. Pulszky Ferencz egy ízben hivatkozva mondá, hogy a Deák-párt capacitásokban oly gazdag, hogy nem egy, de négy miniszteriumot képes kiállítani, és ime itt van a válság és nagy ügygyel-bajjal keresik a miniszterek ezen nagy és jeles Deák-párt bajosan képes kiállítani csak egyet is.

A „P. Lloyd“ konstatálja a miniszterválságot; azt mondja, hogy még csak az kétes, vajjon az egész cabinet a miniszterelnökökkel együtt, vagy pedig ez utóbbi nélkül fog-e lelépni. A második esetben, t. i. ha Lónyay gr. megmarad, azon kérdés merül fel, vajjon a Deák-párt továbbra is bizalmával fogja-e a miniszterelnököt megajándékozni? Erre a „Lloyd“ igennel válaszol; de a miniszterelnöknek elebb két dolog iránt kell a Deák-pártot felvilágosítania: meg kell neveznie a férfiakat, kik az új kabinetet képezendik, és kifejeznie a programot, a rendszert mely jövőre követendő lesz. Ha — ugymond — Lónyay gr. e két kérdésre helyesen válaszol, úgy bizvást hozzá foghat az új miniszterium alakításához, tudva hogy ezental is számíthat a Deák-párt támogatására; ellenkező esetben az ő személyisége magában véve alig lenne elegendő az új cabinetet csak létrehozni is, annál kevésbé annak némi tartósságot biztosítani. Nálunk a válságokat nem csupán mulatságból vagy egyes egyénekért szokás előidézni.

Az „Ung. Lloyd“ hiteles információk alapján bizonyosnak tekinti Lónyay lelépését, de az új miniszteriumra vonatkozólag csak annyiról rejt, hogy miniszterelnöki jelöltek gyanánt Trefortot és Szlávi-t emlegetik, s hogy igen valószínű, miszerint az új cabinetbe a jelen miniszterium kiválóbb tagjai is felvétetnek.

A „P. Napló“ lehetetlennek lát a magyar parlamentben egy oly kormányt, mely többséggel nem bírna, minőt nagy előszeretettel hirdetnek az ellenzéki lapok egy konservatív kormányban, ugy számítván, hogy ettől a többség nagy része lassan-lassan elidegenülve, ut nyílne egy oppositio többség létrehozatalára, mi azonban csak beláthatatlan végű bonyodalmaknak lenne kitéve. De a mint lehetetlen ugy nem is kívánatos egy ily transitorius conservatív kormány jelenleg, midőn oly nagy fontosságú ügyek várnak a dualistikus alapon megoldást, mint pl. a bankügy, mert ily kormány nem csak bizalmat nem ébresztene, de lajthántul alkalmat adna a föderalistikus mozgalmak új és erős kitörésére s a kormányok között disharmonia támadna, miert is csak egy szabadelvű, deák-párti kormányt tart óhajtanónak minden körülmények között.

Tanítók gyűlése.

Az 1872. nov. 25-én. Csik-Somlyón a székház termében tartott csikszéki általános tanító-egylet gyűléséről következő tudósítást vettük:

Jelen volt 60 tanító, megnyitott a gyűlés d. e. 11 órakor.

Idl. elnök: tks. Korödi István, csik-szerepai igazgató tanár ur megnyitó beszédében fejtegette a tudomány hasznos és fontos voltát s egyszersmind utalt arra, miként Némethon is csak a tudomány által lett nagygya; annak egyik bizonyítéka a francia-porosz hádjárat, s ne feledjék: „hogy ezen győzelmet a néptanítóknak tulajdonították“ stb.

Következett a titkári jelentés a június 25-ike óta kezelt és elintézt ügyekről. A jegyzőkönyvfel-olvasatván és észrevétel nélkül hitelesítettett.

A nméltóságú vallás és közoktatásügyi m. k. miniszterium által megerősített alapszabályok fel-olvasattak, (jövő alkalommal közölni fogjuk.)

Minthogy eddig jóváhagyott alapszabályaink nem voltak, tisztviselőink is idl. minőségben működtek. Ugyanazért most már a tisztviselők megválasztattak.

Elnök lett a jelenvolt tanítók közakaratóból eddigi idl. elnök: tks. Koródi István, igazgató tanár; tiszt. elnöknek: gyergyó-alfalvi felső népiskolai igazgató tanár: tks. Éltés Elek ur; alelnöknek: Keresztes Ferencz és Baka Áron, kántor tanítók; pénztárnoknak: Dachsbech Ferdinánd, tanár; titkárnak: Bóga Bálint, csik-szépvízi főtanító választattak. Ha a titkár a gyűlésben nem jelenhetne meg, a két fiók (a tanítóegylet három fiókegyletre oszlik: fel- és alsíki s gyergyói) egylet jegyzői: Baka János csik-szent-mártoni; Demeter Endre győ.-remetei kántor-tanító urak viszik a titkári tisztet.

A központi választmányba beválasztattak: Balog Pál, Bóga János, Balló Imre, Csiszér Pető, Szabó Imre és Tódor Mózes tanító urak.

A kolozs-dobokamegyei tanító-egylet átirata tárgyalatott. Ezen átirat figyelmünket és pártalásunkat hívta fel az egylet szakfőrfiai által készített tantervre.

Ennélfogva határozatott, hogy Gyergyó és Alcsik fiókegyletek könyvtára részére belőle 4—4 példány rendelkezék, Felcsik fiók-egylet pedig oly hozzáadással tette magáévé a határozatot, hogy a tanterv minden tanító számára az elnök által meg-hozattassék.

Huzamosb vitára adott alkalmat a zalamegyei tanító-egyletnek a közoktatási törvény módosítása tárgyában a képviselőházhoz intézett s csatlakozás végett hozzánk is áttett felirata; a tanító-egylet némi módosítással pártolja ez ügyet, s e részben a közp. választmányt bizta meg.

Elnök ur felhívja az egyletet, hogy miután minden egyletnek célja az önképzés- és a korral való haladás; következésképp tehát kidolgozás végett kérdések is tűzessenek ki, melyek a fiók-egyleteknek megbirálás és kijavítás végett benyújtandók; az itt megállapított legjobbakk pedig az ált. tanító-egyletnek tétessenek át.

Erre a következő nevelésügyi kérdések tűzetek ki; jelesül:

a) Az al-csikinek: „Az egy tanító vezetése alatt álló, de több osztályú népiskolában mikép eszközölhető legsikeresebben a fegyelem?!”

b) A gyergyóiaknak: „Mi célja van a termé-

sztetudomány tanításának a népiskolában, s mily tekintetek legyenek annak előadásánál irányadók?!”

c) A felcsikinek: „Minő iránypontból kell a néptanítónak a földrajz és történelem tanításánál kiindulnia s minő terjedelemben történjék azok összpontosítása?!”

Önálló indítványok is lettek előterjesztve:

a) a statisztikai kimutatások, melyeket elnök ur elkészített, kinyomatnak és szétküldetnek, hogy minden egyes tanító iskolájának állapotáról e rovatokat betöltvén, fölvilágosítást adjon az egyletnek, mely aztán az illető helyre terjesztetik fel.

b) Leltári számadás, iktatói és jegyzők önyvi mutató beszerzése meghagyatik.

c) Az egylet saját pecsétével él.

d) Az a, b, c, d, naplók minden iskolában pontosan vezetendők.

e) A tagsági díjak most befizetendők-e, vagy nem. Ennek beszédésével a fiók-egyletek elnökei biztattak meg.

Végre a mult iskola tanács-ülés alkalmából tisztelettel jelenti titkár: tks. Bóga Bálint ur hogy a tisztséget megtalálják arra nézve, miszerint minden tanító, felekezeti különbség nélkül a gyűlésre megjelenése alkalmával a község pénztárából napi-és fuvardíjt kapjon.

Ez alkalommal szóban forgott az is, hogy az iskolát mulasztók névsorát az isk. széki tagok írják ki; de ezt fájdalom, mégma is a tanítónak kell tenni, mely miatt annyi viszály támad a szülők és tanítók közt?

E baj elhárítása tekintetéből megkérte elnök ur, kérje fel az iskola tanácsot arra, hogy ezután ne a tanító, hanem az iskola széki tagok írják ki az iskolát-mulasztók névsorát.

Az elnöki rövid zárbeszéd után az ülés véget ért d. u. 3 órakor.

Egy választmánytag..

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, dec. 3-án.

— A király kihallgatásairól egy külföldi német lapnak a következőket írják: „Egy ilyen nap, melyen ő felsége fogad, nem csekély munka, kivált Bécsben, s akkor, midőn az uralkodó egy ideig távol volt e fővárostól. Megtörténik ilyenkor, hogy a váro termekben százanint gyűlnek össze a minden rangu, nemű és koru kérvényezők! Osztrák Magyarországból minden alatiáló, kezdve a hercegtől le a parasztig, személyesen adhatja elő kérvényét az uralkodónak. Nem kell egyebet tennie, mint az udvari titkárságnál jelentkeznie, hol nevét és foglalkozását följegyzik, és megmondják neki, mily napon és mily órában jo-

sok voltak; de nem tagadhatjuk, hogy aránylag mégis roszabbul éltek a mai kézművesnél; — nem azért, mintha nem élveztek volna az élet kényelmeit úgy mint mi, — avagy mert étkeiket nem érték csukros-édesen stb. stb; hanem: mert lelkek szemőknél tovább nem igen látott és mert alig hallottak többet annál, mit saját fülük hallott! Nálunk egy ország határa a vitag határát képezte és ezen határ egyszorsmind ismeretükörük és tudományuk korlátát képezte. . . . Ismerték annyira — a mennyire környezetüket; de a nagy világ létezését alig gyanyiták!

Ma már másként van minden. Az emberi ész vívmányai ma már a tökélyesbülés ama magas pnczán állanak, melyről őseleinknek fogalmuk sem volt. Haladás a tudományokban, a művészetekben mindabban, mi az emberi és természeti képességek hatáskörébe tartozik: ez jellemzi legújabb korunkat.

A régi ösztönös, egyszerű és természetes életet a találmányok és haladás korszaka váltá fel, melyben uton útfélen számító, tervező és gondolkodókkal találkozunk. Megszámitjuk már lépteinket is, nehogy az időben rövidséget szenvedjünk. Megváltozott azóta természeti és társadalmi szerveztünk: megváltoztak az emberek, igényeik, szokásaik, izlésük stb; szóval; új világot élünk! Nemcsak az idők száza da, hanem szám-talan vívmányok választottak el minket a „régijő idők”-től, akkor élő őseinktől. Akármily kegyelet csatloljon bennünket őseinkhez: erről megfeledeznünk nem lehet.

A régi világ új köntösbe öltözött, s legfeljebb physikai külseje maradt őseredet.

Hajóinkon a gyenge vitorlát a gőz órids ereje váltá fel; az országokat óriási vas kigyók metszik át és kötik össze, melyeken a gőzparipa villámsebesen szállítja tovább az emberek millióit, az árúk milliárd mázsáit; fegyvereink nem szorulnak már a nyíl lökőjére; kibetűzzük a természet ezeráru rejtélyeit és erejét, hogy a magunkét megkímélhessük; betekintünk a kincsekkel gazdag hegység legmélyebb gyomrába s meghódítjuk az elemeket céljainkra, kényelmünk előnyére; a nap sugarait élethű festmények előteremtésére használjuk; a romboló vil-

lenhet meg a fölség előtt. Mindenki olyan rubában jelenik meg, a milyen van. Így az udvari külső s várótermekben a miniszterek és magas államhivatalnokok arannyal himzett kabátja, a minden fegyvernemű és minden rangu tiszték fényes egyenruhája mellett, az egyszerű fekete frakkot vagy járókabátot, a tiroliak vagy stájer zergevadászok zöld ruháját, a magyar puszták fainak bundáját, a lengyel paraszt hosszú, belül juhprémmel bélelt vászonkabátját, a salonhölgy uszályos selyemruháját, egy öreg anyóka egyszerű barchent szoknyája mellett látni. A hosszú külső termek falai mellett köröskörül nyugvó padok elhelyezvék, melyekre az audienciát kérők leülhetnek. Az uralkodó kabinetjébe vezető ajtó mellett mindkét oldalon egy-egy skarlát vörös egyenruhájú, fehér bőrnadrágos, magas csizmájú és alabárdos testőr áll. A császár és király szárnysegéde, ki épen a szolgálatot végzi, az ajtó tőszomszédságában van, kezében a kihallgatásra előjegyzettek lajstromával való sorrendet a kérvényezők beocsátásánál megállapítja. Hangosan fölolvja nevénél azt, kire a sor került, hogy az illető ideje korán helyezkedjék az ajtó mellé úgy, hogy a mint az utolsó kérvényező ki jő, ő már bemehessen az uralkodó kabinetjébe. Ő felsége, ki mindig állva fogad, néhány lépéssel a kérvényezőknek elebe megy, és kérdi mi ügyben jött. Miután ő felsége a kérvényezőt figyelmesen végig hallgatta, kezébe veszi az irott kérvényt és netán hozzá tartozó irományokat azon megjegyzéssel, hogy az ügyet megfontolni s annak mibenléte szerint eldönteni fogja. Jó jelnek tartatik, ha az uralkodó azonnal szignálja a kérvényt, az az rájegyzí saját neve kezdőbetűit. Ez az udvari titkárságnak utasításul szolgál arra nézve, hogy a fennforgó ügy különös gondnal megvizsgáltassék. Rendesen s legtoább esetben a szignálás egyértelmű a kérelem teljesítésével. Az ilyen kihallgatások rendszerint 3—4 óra hosszat tartanak különösen azért, mert sok ember van, ki — talán zavarból — abszolút nem képes röviden előadni ügyét és a lényegest a lényegtelenről, sokszor oda sem tartozótól megkülönböztetni. De az uralkodón sohasem venni észre a nyugtalanság legkisebb jelét sem. Megjegyzendő még, hogy Ferencz József császár királynak a kihallgatásai alkalmával igen sokféle nyelven kell beszélnie, majd magyarul, majd németül, olaszul, lengyelül, horvátul s csehül. A határozatot a kérelmezők rendszeren néhány héttel később kapják meg, akár a titkárságnál szóval, akár írásban; utóbbi esetben vagy közvetlenül a kabinet irodából, vagy az illető politikai hatóságok útján.

— Zambusch tanár, a híres szobrász, jelenleg király ő felségének mellszobrán dolgozik, mely a kiállítási palotát fogja díszíteni.

— Arany János Aristophanes fenmaradt tizenegy vigjátékából, lefordított hatot, s le fogja fordítani a többit is.

— Lapunk mai nyíltérében Dr. Perl fogorvos tudatja, hogy lakását állandóan Kolozsvárra tette át s ajánlja magát a n. é. közönség figyelmébe.

lámot villámhárítótól fogjuk fel, tesszük ártalmatlan-ná, — a távirtdai készülékeknek pedig mint pontos és gyors hírvivőt szerepeltetjük; hogy gondolatinkat a világ tulsó sarkára röpsitük, meglessük az égitestek hajdan talányszerű járásait; kiszámítjuk perczekre a változásokat, az időt, mely pályájuk megfutására szükséges; szóval: kezünkben, hatalmunkban tartjuk a természet elemeit; víz, tűz és föld a gyarló ember kezében mint mennyi szorgalmas munkásokká lettek.

És e roppant vívmányok mellett az emberi szellem is megizmosodott; férfiuva nőtte ki magát az emberben lakó egykor tehetlen szellem, alkot s ha kell tör, zuz, megsemmisít!

Ha a világ történelem lapjait figyelemmel olvassuk át, be kell vallanunk, hogy őseink is sok tekintetben ügyességet és buzgóságot fejtettek ki. Mert hisz az ő feladatuk nagyobb volt a mieinknél; nekik a természeti tünemények talányszerű okait, céljait kellett kutatni. Ők adták kezünkbe az égi faklyát, melyet ők gyújtottak meg, ők mutatták meg az utat, melyen haladva, a célzt megközelíthetjük; ők tanítóink voltak! — És hogy ezeké lehettek, tagadhatlan, hogy elődeinknek is a tudományok és ismeretek bizonyos polczára kellett emelkedni. Őseink mellé nem állítottak tanítókat, kik a tünemények és a környezet működését, célját behatólag megismertették volna! Ők teljesen önjerejökre voltak utalva. Ők voltak a tanulók és egyszersmind a tanító szerepét is vitték. Könnyű például az inódnaknak az ország s világreszeket befutó vaskigyókra — hogy csak egyet hozunk fel — a gözmozdonyokat előteremteni, midőn már a gőz ereje, és kísérleti — alkalmazása fel volt talá! A gyermek csak kissé álljon önállóan lábain, — megtette az első lépést: a biztos járás idő multán önkényt következik be. . . . Csikváry Jákó.

Látogatás

Vastagh György kolozsvári műtermében.

Vastagh György jeles festőnk műtermét közlebről meglátogatva, helyesnek tartom röviden

— A természettudományi társulat Pesten szerdán délután tart szaggyűlést. Ez alkalommal, a többek közt b. Eötvös Loránd kísérletekkel egybekapcsolt előadást fog tartani „a fény kettős törése”-ről.

— Diszes könyvkiakat. Demjén László egyetemi könyvtáros boltjának kirakata minden tekintetben diszes és figyelemre méltó, aranyos szép kötésben látjuk ott a koszos magyar költők: Vörösmarty, Arany, Petőfi, Kisfaludy stb. Ifjaink figyelmébe ajánljuk ez alkalomból a közhasznú és érdekes könyveket, melyeket Demjén László könyvkereskedése útján gyorsan megszerezhetnek.

— Mina János, egyetemi tanár, dec. 5-én kezdi meg előadásait az „Állatjáványtan”-ból; egyetemi épület 1-ső emeletének 10-ik számú termében d. u. 3-órától 4-ig.

— Uj üzlet. Benigni Samu városi polgár, ma nyitotta meg szalonja és füstölhus árulóját a Dietrich házban.

— Posler Gyula szövetkereskedésében leszállított árban foly a végeladás. Az illetők figyelmébe ajánljuk.

— Emilitésre méltó. Tauffer czukrász-tábol több csuporban kávé vitt egy gyerek, alig lép néhányat, megbötkli egy szemét rakásba, el-esik, a kosárban levő csuprok összetörték s a kávé szétfolyt. A szegény inas-gyerek keservesen sirt. Arra sétált Kr. . . i színeszünk figyelmét magára vonta, ki a kétségbeesettel néhány ezüst hatossal megajándékozta, egyszersmind a körülállók is adakozásra szólítván fel, a fiút kimenté a bajból, mely őt majsztram részéről fenyegette volna. Ez volt a borura derű.

— A „Corvina” könyvkiadó-társulat — mint a „M. Ujság” írja — megszűnik. A társulat vagyonértéke harmincezer frt áru könyv, mely nem egyhamar lesz értékesíthető.

— Győrben a napokban alakult meg a bizottság, mely az orvosok és természetvizsgálók jövő évi nagygyűlésének elfogadásáról fog gondoskodni.

— Szegeden m. hó 27-én este két tanár tíz percz alatt 450 csillaghullást észlelt; ugyancsak sietniök kellett a számításal.

— A csehországi czukorgyárosok prágai gyűlésén egy gyáros arra izgatott, hogy a világtárlatra ne küldjenek semmit, a nagyobb rész azonban nem hallgatott rá.

— Arany ágy. Az egyiptomi vice-király fia számára nászajándékol egy párisi aranyműves-nél vert aranyból ágyat készített, mely nem kerül kevesebbe, mind két millió frankba. Ebben majd láthat arany álmakat.

— A világhiállítás emlékére arany-ezüst-és rézből, háromféle nagyságban emlékérmeket fognak veretni.

— A bécsi világhiállítás, dacára holmi cseh nemzetiségi velleitásoknak, a cseh repacukor gyártás is képviselve lesz, még pedig nagyszorúen. A délnémet (hanau, Offenbach, stuttgarti, meglemlíteni, hogyan készül a t. művész a bécsi világhiállításra.

E rendkívüli termékeny művész, kiről, elég sajnos, a hazai lapok csak a külföldiek után irnak, a tavasz óta már hatodik genre-csoportozatát végezte be, a hetedik jelenleg készül.

A bécsi világhiállításra, küldendő képeinek tárgyat, vázlatban közlöm: 1, „A furulyázó vak koldus téli tájképpel” 2, „A vásárból hazatérő ifju román pár.” 3, „Kártyákkal vásárba menő havasi cigányleány a dádával.” 4, „Czigány-jónő a kalota-szegi leányával.” 5, „Gomba szedő havasi szigány leány a kis purdéval.” 6, „Czigány család a romok között.” 7, „Egy oláh lakadalom,” ez most kész.

Nem célom itten mind a hét képnek részletes leírását adni, annál kevésbé akarok mint műtész szerepelni; mindazonáltal szabadjon véleményemet a négy utobbról emondani.

A jónő, egy ifju cigány nő, ki egy kalotaszegi leányka tenyeréből jósol, figyelmünket egészen lekötí. A leány édes együgyűséggel hisz szavainak; arczán a természetes öröm tükröződik vissza. A cigány nő mesterségéhez találó komolysággal beszélni látszik. A háttérben egy indákkal szépen átfont huruba látható s rajta itt ott néhány dőlecz pihen. A huruba (kunyhó) előtt kis purdó eszik egy fazékból valamit, mellette egy éhezett kuvasz sovárogyja a jófalatokat. A mű egyszerű, mintha csak oda dobták volna a vászonra; de genialis színezetű ragyogó, meleg.

A gombaszedő havasi cigány leány életnagyságban kissé meghajolva tartja azt a szatyrat a kis purdénak, ki abba a talált gombákat gondosan ügyelve beleereszti; a leány jobb-jában egy csiperke gombával telt kosárka van. A compositio a természet hű képe. Megtepo benyomást tesz a nézőre, önkéntelenül csodálatot gerjeszt. A mögölete havasi tájkép, a völgyből fel-szaló köddel; az előtér egy regényes erdős rész, s növényzete oly üde, minőt csak a havason láthatni. Előttünk áll a havasi lány a maga sajátásgos vad eredetiségében. Gyönyörű barna arcz! szobrász vésőjére méltó alak. Főlséges színezet! A

gmündi és pforzheimi) ékszerkészítők is egyesültek arra, hogy ékszerkészítményeiket együttesen állítsák ki.

— **Vezetők.** Egy ismert bécsi kereskedő a világiállítás tartamára ciceronekat szándékszik szerződtetni, kik a világtárlati vendégeket, csekély díjért, mindenfelé vezetni fogják, s egyszersmind megóvják a családoktól.

— **A magdeburgi zeneakadémia,** m. kedden adta elő Rubinstein „Babeli torony“ egyházi operáját, melyben 200 személyből álló ének- és zenekar működött.

— **Esés léghajóból.** Illinois állam egyik városa mellett nem rég egy munkás indulásra készen álló léghajón dolgozott, midőn a horgony-kötél hirtelen elszakadt, és a gömb a csolnak szélébe fogódzó munkást magával ragadta a légbe. A szerencsétlen azonban nem sokáig tudta kiállani a kínos helyzetet, kezei ellankadtak, s végre 300 lábnyi magasságból a földre esett s természetesen izzé-porrá zuzatott.

— **Nyilvános plaezi borvásár.** A badeni nagyhercegségi kereskedelmi miniszterium egy elrendelést tett, mely távolabbi körökben is érdeket kelthetne. A nevezett miniszterium kezdeményezésére ugyanis több baden nagyhercegségi jó bortermő község (Tauber — bischofsheimi és Majna melléki borok) előjárósága egyesült a végből, hogy községeikben nyilvános borvásárokat rendeznek.

— **Az új iparmuzeum** Berlinben 680 ezer tallérba került.

— **Szédelgés.** Az oly hamar hirhedtté vált kaliforniai gyémánt- és rubinok csak bányavirág- és gránátok, és így a mesés felfedezésekről szolt hírek nem eyebek koholmányoknál. A kaliforniai bank állítólag 300,000 dollár értékű gyémánt és rubin kiállítását szakértők alig 10,000 dollárba becsülték.

— **Egy angol lap** — a „Punch“ írja: „Milyen ma Franciaország kormányformája?“ — „Nem monarchia“ mondja a bal. — „De köztársaság sem“, veti ellen a jobb. „Tehát mi?“ — kérdi a „Punch,“ mire felelet „Thiers állama.“

— **Államkölesön.** Az egyiptomi kormány közelebből 1.500,000 fnt. str. kölesönt vett fel Konstantinápolyban.

— **Oriási per.** Nisnei-Newgorodban a a napokban kezdők tárgyalni egy pénz-hamisító-társaság perét, melynek nem kevesebb mint 400 ismert tagja volt, kik közül 290 el is van zárva, 10 kezesség mellett szabadon bocsátatott, 100 pedig külföldön lakik.

— **Cholera.** Varsóban eddig 755 egyén betegedett meg choleraiban, kik közül 317 meghalt 320 meggyógyult, a többi pedig további kezelés alatt maradt.

— **Páris lakossága** a legujabb számítások szerint 1.732,529 rom. katolicusból, 17,281 calvinistából, 14,981 lutheranusból, 9992 másféle protestansból, 20,915 izraelitából, 702 mohame-

plasticat megtestesülve láthatjuk. Aztán minden részlet le a legutolsó füzálíg kézzel fogható való-ságként áll szemünk előtt. A szmezet oly erőteljes, még is oly finom árnyalatu. Az egész kivitele festési bravourral van kezelve. Ily képeket csak a valódi talentom állíthat elő.

„Czigány a romok közt.“ E csoportot hat személyből áll, a háttér csupa romhalmaz. A szokott csendet zaj váltá fel, a magányban az élet üti fel vándor tanyáját, étel után vialgom, foly a zene. A központon egy gyönyörű czigány menyecske foglal helyet ülő helyzetben s elmereng férje cimbalom játékán; a háttérben az öreg dadé, a contrázás fáradalmait pihenve, perlekedik az előtérben ülő vén czigány anyóákaival, hihetőleg egy korty gyomorerősítő miatt, melyet a vén asszony a kezében tartogatott korsócskából iszogál, stb. áteilenben egy siheder purd éklarinétoz, a rom egyik düledéken pedig kis purdé mészkal, talán madártüledék keres — vagy valami fényes les.

E képen a compositió eredetisége a rajz szabatoságával, a színezet pompája a plastikával egyesül. Ebben is ép úgy mint „A gombaszedő czigányleány“ nál az alakok szoborművek gyanánt domborulnak ki a mögületből; de azért körvonalaikban még sem élesek, csaknem látjuk halljuk a cselekvényt, az arcok természetes jellegökkel, a ruházat mesteri utánzása, színezete stb., mindez meglepő szép; a romok vázlatai, az alakok csoportosítása mindenütt jelzik a gyakorlott művész kezét.

Vastagh műveit, az említettekén kívül, még a kedves élénk humor is jellemzi. Ezt ő oly helyesen alkalmazza, hogy a szemlélőre mindig kellemesen hat. Az utóbbemlített képet már Bécsbe küldé fel, de a jövő világiállításon ez is ott lesz a még ide lenn lévőekkel együtt. Még csak pár szót utolsó, ép most készülő nagy képeről: Az „Oláh lakodalom“ alaptervezete kész, most a színezésen a sor. Művész hazánkfia oly gondal lát e művéhez, mintha csak ezzel akarná feltenni a többire a koronát. A háttérben inposans szikla emelkedik, a völgyből felszálló, a felhőkkel érintkező köddel, melyet a szellő ide-oda lebegtet; az elő-

dán és buddhaistából áll, s végre 12.106 olyan egyénből, kik hol vallásnélkülieknek, hol „szabad gondolkodásnak“ —nak nyilvánították magukat.

— **Két új járvány** tünt fel közelebből Franciaországban. Az egyik Szille környékén a macskák közt tesz irtózatos pusztításokat, a másik Szt-Laurent környékén a majorság közt szedi áldozatait, s szédlüléssel van összekötte.

— **Jó adoma.** Az éjszakamerikai polgárháboru alatt Lincoln elnök előtt árulkodtak Grantra, hogy sok pálinkát iszik, mire Lincoln azt mondá: „Tudjátok honnan veszi Grant a pálinkát, hogy a többi tábornokom számára is ugyanonnan szerezhessek.“

— **A párisi Opera** könyvtárában Mozártnak egy 1778-ban írt, eddig még ismeretlen balletjét találták fel.

— **A brünni kormányozható léghajónak** végzetes szerencsétlensége van. Nemrég a tulságos feszerőtől a gömb megrepedt, most pedig midőn a napokban ujra töltéséhez kezdtek, csak roppant anyag pazarlás után vették észre, hogy azért nem puffad, mert az egerek kirágták a gömböt.

— **Csillaghullás.** M. hó 27-én estve 6-1/2 óráig a boroszloi csillaglátnak csaknem 3000 meteor hullást számláltak meg.

— **Tegethoffnak** emlékoszlopot akarnak emelni Marburgban, s e czélra sorsjegyeket bocsátottak ki 3000 nyereménynyel összesen 25,000 fnt. értékben.

— **Egy propheta.** Mehrung és Elbing vidékén egy Hildebrand nevű proféta járta be nemrég a falvakat, hirdetve az új kereszténység tanát. Azonban a hatóságok betiltoták originalis mestersegét.

— **Originális parancs.** Grécz egyik város negyedének lakóit nem rég lövés riasztotta fel, egy őrt álló katona süttötte el a fegyverét. Egy katonatiszt azonnal odasietett a fegyverét nyugodtan töltő őrhöz, s kérdőre vonta, a közlegény azt felelte, a káplár ur rendelte, hogy az olyan kutyát, mely az őrt megugatja, löjjük le. Szerencsére a golyó senkitsem talált, a kutyamerényletet elkövető is ép bőrrel eleblábolt a káplár és az őr azonban megkapták a strofot.

— **A himlőoltás ellensége** dr. Hamernik tanár egy prágai lapban hosszú philipikával kel ki a himlőoltás ellen, s a következő szavakkal végzi: „mintaképül kellene vennünk az oktanal állapotokat, azt kellene ennünk s innunk mit azok, és akkor olyan egészségesek lennénk mint a marhák, s olyan frissek és vidámok mint a borjak“ stb. stb.

— **Légváltoztatás.** A „Figaró“ írja: Madame E. rozsul érzi magát s orvosát hivaia. „Orvos ur — szolt a szép beteg a belépőhöz — rozsul vagyok segítsen.“ — „En légváltoztatást ajánlok.“ — „Nagyon jól van.“ — Tudja mit asszonyom, jobb lesz, ha ön férjét küldi utazni.

— **Világiállítás.** Uj-Seelandon is számos meeting tartatott a világtárlatra küldendő tár-

térben egy lekanyaruló uton négyökrös szekér halad egy rakás vig lakodalmi néppel. E képen még az első festés sínes meg egészen s már is oly mozgást és életet tükröz vissza, minőt ecsettől megörökítve látni ritkaság. A szekeren ülő alakokról, a kísértről stb. majd ha a kép elkészül, bővebben szólnak; most hagyjuk művészünket rajta békésen dolgozni.

Vastagh György jeles művei rendesen külföldre, különösen Bécsbe vándorolnak, hol du-san fizetik minden festvényét. Ugy látszik, hogy mi magyarokul még nem tudjuk eléggé pártolni művészeinket; így aztán a hazai erők készítette műkínsek idegenek kezére kerülnek. Nálunk csak akkor szólnak elismerőleg róluk, midőn a külföld kifáradt már a dicsőreben. Képtáraink részére is akkor iparkodunk megszerezni hazafiak remekműveit, midőn már más mondja azokat magáénak.

Vastagh ur műtermében láttunk még két szép képet Kőváry Endrétől, ő is szintén a bécsi világiállításra készítette azokat. Egyik „thoroczkói leányt“ ábrázol, ki teljes nemzeti díszbe öltözve, sziklaucson áll s kedvesére látszik várni; a másik „kalotaszegileány“, ki a forrásnál várja a kártyus megteltét s addig színes szalaggal ékített haját rendezgeti. Mind a két képen az alakok rajza jó, a színezés erőteljes, izletes, mégis természetes; plasticájáról még nem szólhatunk, mert a képek még nincsenek teljesen befejezve; de mégis kellemesen hatnak a nézőre: a szép alakok, életűde arcok, csinos öltözékek.

Kőváry Endre hazánkfia, mint halljuk, mihelyt említett két képe tökéletesen elkészül, mestere után szándékozik indulni s genreképek festéséhez kezd, melyekhez természet utáni tanulmányait már szorgalmasan össze is gyűjté.

Im röviden, nem műitész módjára szoltunk Vastagh György műtermének kincseiről. Vajha megérhetnők azt, hogy hazai muzeumainkban s nagyjaink magánképtáiraiban is látnók képviselve a hazai művészet remekeit s ne vinnék azokat tőlünk a külföldre egyről egyig; mert ha egyszer oda kikerültek, ritkán, vagy soha sem jutnak vissza a hazai műgyűjteményekbe.

—y—cz.

gyak összes gyűjtése czéljából. A gyarmatokban általános azon hiedelem uralkodik, hogy a bécsi világiállítás nagyban fogja a tengerentuli áruk Európában terjedését könnyíteni.

— **Kolozsmegye** gyűléséről szoló tudósításunkat csak holnap kezdhetjük meg.

— **Ördög imádók.** Ceylon szigetén a bennszülöttek közt sajtárságos szokás uralkodik. Minden csütörtökön estve összegyűlnek egy mély sziklaüreg előtt az ördög imadására. Miután az ördög-tiszteleti szertartás vezetőinek mindenik aján-dékozott pár fillért, a megjelentek térdre hullnak, haragot kongatnak, s a sziklaüregbe kokuszdiókat dobálnak. És ez minden csütörtökön ismétlődik.

— **A legujabb nyugat-ind-chinai** postát a napokban hozta meg a „Minerva“ Lloyd-gőzös, melyből a következőket vesszük át: Faizabadban a legközelebbi cholera-járvány alkalmával számos elephant is esett a járvány áldozatául.

— **A japani mikado** általános lelkesült-ség között nyitotta meg a yoks-hama-yeddoi vas-pályát.

— **A Simonosaki uton** tengeralatti táv-irda-vonalat raknak le, miáltal a Yokohama és Europa közti távirda-közlekedés meg lesz nyitva.

— **Coreaban** rettentő éhség uralkodik.

— **Földrengés.** A közelebbi vizáradás alkalmával Bornholm szigetén földrengés volt észlelhető mi annyival is ritkább tünemény, mivel a sziget nem őstalaju, valami földalatti összeköttetésben kell tüzhányókkal állania a tenger alatt.

— **Laffayete órája** Francia lapok írják, hogy azon órát, melyet Washington György Laffayete tábornoknak ajándékozott, közelebből megtalálták. Az órát még Laffayettetől lopták el egy kis városban, s ámbár akkor a kormány 1000 dollárt ígért jutalmul a megtalálónak, mégsem került kézre, csak a napokban fedezte fel azt egy ur Louisvilleben egy antiquariushál.

— **Berlinben egy japáni** temető is van, melyben azonban még csak 1 halottat temettek. „És mégis azt mondják, hogy Berlin nem világváros!“ sohajt föl ezt közölve, egy berlini lap.

— **Az afrikai gyémánt-mezőkön** folyvást sok kincset találnak, a többi közt egy Pohl Antony nevű egyén kilenczven karatos gyémántot lelt.

— **A waggonok fűtéséről** sokat ímélkednek nálunk s tudtunkkal még mindig tanulmány tárgyat képezi, vajjon a fűtés mily nemét alkalmaz-zák vasutainkon. E kérdésen Lajthántul már tul esteki A fűtésre melegítő palaczkokat használnak, melyek nem mint eddig forró vízzel, hanem gőzzel töltetnek meg. A nagyobb állomásokon e czélra külön helyiségeket rendeztetek be gőzkazánál. A kazánból két rézgőzeső indul ki s vonul végig a helyiség falain. Mindegyik csővön egyenlő távolban tíz tömlő log, melyek szádát vascő képezi. A harmadrészben hideg vízzel telt palaczkok egymás mellé állítatnak és a tömlőkön alkalmazott csővek beléjük bocsátatnak. Mihelyt a vonat egyik állomásáról elindul, azonnal táviratilag tudatják a másik állomásnál mennyi palaczkra van szükség. A meghatározott időben belevezetik a gőzt a palaczkokba. E műtét nagy morajjal megy végbe. Öt percz alatt a palaczkok a kellő melegséggel bírnak. A gőzzel melegített palaczkok sokkal több ideig terjesztik a meleget mint a forró víz. A waggonok minden egyes szakosztályba két-két palaczk jut.

— **Amerikában** az utóbbi tíz hó alatt 110,888 német kivándorlott telepedett le.

— **A pompeji ásatásoknál** közelebből egy jó karban levő két emeletes házát ástak ki, mi eddig még nem történt meg. A ház szép stílusban volt építve, gazdagon díszítve.

— **A munkáshiány oly nagy,** hogy még nevezetesebb társulatok s intézetek is csak áldozatokkal képesek a kellő munkásért megszerezni. Így pl. az éjszaki-vasutársulat a nagy munkadíjon kívül egy munkásnak szabad szállást, étkezést biztosít s azonkívül minden 8 vagy 14 napban díjtalan haza és visszatérést.

— **Amerikai lapok** írják, hogy Lucca k. a. 14 operai fellépteért 30,000 dollárt kapott.

— **Az augusburgi** új színház felépítése 500,000 frtba került.

— **Oroszországban** nov. 1-ig 7,792,958 jobbágy váltotta meg magát, a megváltott birtok 23,848,304 orosz hold.

— **Csillaghullás.** Nov. 28-án Braunschweigban is gyönyörű csillaghullás volt látható, mely 8-tól 10 óra utánig tartott.

— **A nyugat tengeri vihar** iszonyu nyomort idézett elő a károsult vidékeken, és a veszteség csaknem felszámíthatlan. Németországban mindenütt gyűjtéseket rendeznek a szerencsétlenek számára, máris szép eredménynyel.

Nemzeti színház.

Hétfőn dec. 2-ikán „a Haza“ történeti dráma 5 fely. írta Sardou Viktor, fordította Paulai és

Szerdahelyi K. A genialis színmű írónak ha nem is legkorrektebb műve, de az újabb iskola szerinti dráma irodalomnak minden esetre kitűnő terméke „a Haza“ II. Filep rémuralmának s a flamondi forradalomnak érdekes epusodját tünteti a néző szeme elé. Alba herceget Szentgyörgyisikerral személyesítette a hanyatló testi erejű zsarnok, a prédára fellobbadozó vérszomj, a gyöngéd atya helyesen márkírozattak, de az álnok, a kigyó természet, midőn Donna Dolorest vallatja az összevesküdték neveinek fölfedezéséért, kissé halványan maradt. Maskírozását illetőleg is jellemzőbb lett volna a fekete szakál, bajusz és fejei fodros gallér. Donna Dolorest, a féktelen szenvedélyű nőszörnyet Némethi Irma szép felfogással és művészileg játszta, de midőn kedvese életéért eseng Alba lábainál s térdeit öleli, azt több gyöngédséggel is tehette volna. Egressinek Ryser gróf nem könnyű szerepe szintén sikerült, szavallata is ez uttal tiszta és érthető, s midőn neje hűtlensége felől értesül, pathossza és mimikája korrekt volt, csak a hang kellő fokozása hiányzott. Van der Noot Károly szerepében Dezső tanulmány kísérletet tett, igyekezett és tehetség nem tagadható meg tőle, de a szerep gyakorlott színészt, finom fölfogást igényel. Ha e szerepet Egressi Rysor gróft Kovács Gy. személyesítik, sikerült előadás lett volna, de kezdő színészt, kinek plastikája és pathossza nem megállapodott, mimikája semmi, a kolozsvári színpadon ily szerepekben felléptetni nem kellene. Közönség igen szép számmal volt jelen, s úgy Némethi Irmát mint Egressit nehányszor megtapsolta és kihívta.

Kolozsvári piac. Egy pár szép ökör 420 ft. Egy pár közepes ökör 320 ft. Egy pár szép tehén 220 ft. Egy pár közepes tehén 190 ft. Marhahus fontja 20 kr. Borjúhus fontja 18 kr. Egy pár szép disznó 220 ft. Egy p. közepes 130 ft. Egy pár stüldőmalacz 60 ft. Disznóhus fontja 26 kr. Szalonna, nyers mázsája 35 ft. Szalonna, száraz mázs. 48 ft. Szalonna füstölt fontja 48 kr. Fagygyu mázsája 24 ft. Zsir köz. kupája 1 ft. Zsir, hájszir kup. 1 ft 10 kr. Ludzsir kup. 1 ft 40 kr. Széna, szekere 15 ft. Szalma, szekere 11 ft. Fa, száraz hosszú öle 26 ft. Fa, száraz rövid öle 12 ft. Nyersfa szekere 6 ft. Egy pár pulyka 4 ft. Egy pár liba 2 ft 80 kr. Egy p. kappan 1 ft 40 kr. Egy p. csirke 50 kr. Tojás 4 db 10 kr. Deszka párja 1 ft — kr. Zsindely ezre 4 ft. 60 kr.

Távíratí tudósítás a bécsi börzéről.

Deczeurber 2-ról. 5% metaliques 66.25 5% nemzeti kölcsön 70.40. 1860-ki államkölcsön 102.50. Bankrészevények 976. Hitelrészevények 338.25. London 108.80. Ezüst 108.— Cs. kir. arany 519. 20 frankos arany 868.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79 75. Temesi 79.— Erdélyi 77.50. Horv. Szlapon —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Fogorvosi jelentés.

Van szerencsém Önnek teljes tisztelettel jelenteni, hogy a számos látogatás folytán, a melyben többszöri ittlétem alkalmával részesültem, elhatározám végleg Kolozsvárt megtelepedni.

Huzamosb tartózkodásom Bécsben, a művészet és tudomány érdekében tett utazásaim a bel- és külföldön képessé tesznek megfelelni minden kíváncsúnak, a melyet a t. cz. segélykeresők tölem igényelnek.

Műfogakat és egész fogsorokat a legujabb amerikai módszer szerint, arany- és vulkanitban, kapocs nélkül, czélszerűen, természetihiven és fájdalom nélkül teendek be, a nélkül, hogy a gyökereit eltávolítnám: és mindenféle fogműtétet u. m. foghuzást, plombírozást, arannyal vagy más tömanyag-gal, fogtisztítást és reszelést stb. kimélettel eszközölök s foglajást gyorsan és örökre gyógyítok. Idegenek 1 fogat egy óra alatt, egész fogsort egy nap alatt kapnak.

A legujabb készülékekkel és műszerekkel legjobban ellátott műtermem van a Tivoliban a főtéren a Schütz-féle ház nál.

Rendelési idő délelőtt 9-től 12-ig, délután 2-től 5 óráig.

Kíváncsagra minden fogműtétet a t. cz. fogbajban szenvedők lakásán teljesítek. Tanácskozás minden-kivel ingyen,

Tisztelettel: Perl, fogorvos.

Nyiltér.

A temesvári nov. 30-ki huzáson kihuzott számok: **6, 45, 87, 56, 43,** jövő huzás decem-ber 14-én.

M. kir. államsorsjegyek a decz. 27-ki huzásra: főnyeremény 10 ezer darab 10 frankos arany stb. 2 fnt 50 krajczárjával még folyton kap-ható

Borza, m. k. Lottó irodájában.

(638) **Hirdetmény. (A)**
A magyar kir. pénzügyminisztérium által az alattas kir. dohány gyárak számára 1873 évben szükségelt vegyreszek, gyárüzleti kellékek, u. m. szalagok, drótszegek, repeseolaj, csontolaj, fekete spanyolviasz, asztaloseny, és nyomtatatlan papírok szállítására—ezzenel versenytárgyalás hirdetik, melyhez írásbeli, a lefizetett 10% bánatpénzről szóló pénztári nyugtával felszerelt, 50 kros. bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok, az illető mintákkal együtt, a pesti Ferencvárosi m. kir. dohánygyár igazgatóságánál legkésőbb 1872 évi **december 10-én**, déli 12 óráig benyújtandók.

A szállítandó mennyiségek és szállítási helyek a szerződési feltételekkel együtt minden m. k. dohánygyári igazgatóságnál, dohány-beváltó hivatalnál és beváltó felügyelőségénél, valamint a bécsi cs. k. dohánygyári központi igazgatóság gazdasági hivatalánál és valamennyi ausztriai cs. kir. dohánygyár és beváltó hivatalnál megtekinthetők.

Utánnymot nem díjaztatik.
Budán, 1872 november 20-án.
A m. k. pénzügyminisztériumtól.

63,150 sz. 1872. A m. k. p. ü. mtól.
(637) 1—3

Hirdetmény. (A)
A m. k. p. ü. minisztérium részéről a m. k. dohánygyárak és beváltó hivatalok számára 1873 évben szükségelt háromnyüstös, kétnyüstös és kőcvázson, zsinégvázson, (Spagatleinwand) továbbá vastag és vékony kötelek, zsinégfonadék (Spagatgewebe) csomagoló és varó zsinég (Packel und Nähspagat) és fehéritetlen varó cérna szállítására névze ezennel versenytárgyalás íratik ki, melyhez írásbeli, bélyegzett, a 10% bánatpénz letételét

1—3 igazoló pénztári nyugtával ellátott lepecsételt ajánlatok a pesti m. k. dohány beváltó felügyelőségénél (sőtér 4. sz.) legfeljebb **1872 évi december 9-kén déli 12-ig** benyújtandók.

A szállító mennyiségek körülbelül a következők.

a.) 78,500 bécsi rőf 1/4 rőf szélességű háromnyüstös vászón zsákokra és ponyvákra.

a.) 4500 bécsi rőf 1/4 rőf szélességű kétnyüstös vászón ponyvákra.

b.) 43,000 bécsi rőf 1/4 rőf szélességű kőcvázson zsákokra.

c.) 27,150 bécsi rőf 27/4 hüvelyk szélességű kőcvázson zsákokra.

d.) 583 öl és 41 hüvelyk 9 1/2—18 1/2 hüvelyk szélességű zsinégvázson.

e.) 250,000 bécsi rőf 1/4 rőf szélességű kőcvázson begöngyölésre.

f.) 4600 bécsi rőf 1/4 rőf szélességű zsinégfonadék (Spagatgewebe)

g.) 60,000 darab 7 1/2 bécsi öl hosszú vastag és 10,000 darab 7 1/2 bécsi öl hosszú vékony bálkötél.

h.) 9240 drb. bécsi font varrózsinég.

i.) 7150 „ „ „ csomagoló zsinég.

k.) 741 „ „ „ fehéritetlen varrócérna.

A szállítandó áru minősége, a dohánygyárak és beváltó hivatalok, melyekhez, mely időben és mennyiségben szállítandó, nem különben az ajánlati és szállítási feltételek egyidejűleg kiadott részletes B. hirdetményről látható, mely minden m. k. dohánygyárnál, dohány beváltó felügyelőségénél és beváltó hivatalnál, továbbá a cs. k. dohánygyárak és beváltó hivatalok központi igazgatóságának gazdasági hivatalánál Bécsben, végre valamennyi cs. k. ausztriai dohánygyárnál megtekinthető.

Budán 1872 nov 20-án
(Utánnymot nem díjaztatik.)

(632) **Hirdetmény.**
Az alólírt igazgatóság részéről ezenel közhírre tétetik, miszerint a kolozsvári központi műhely felépítményére, mely közeliölleges előirányzat szerint 290,000 ftba kerülend, pályázat nyitattik.

A költségvetés, tervek és építési felteletek a magyar keleti vasut magas építményi osztályában Pesten, a biztosító társaság épületében 4. emeleten, vagy a magas építmény vezetőiségénél Kolozsvárt, magyaruteza 10 sz. a. megsemlélhetők.

Idevágó ajánlatok az alólírt igazgatóságnál **december 10-ig** benyújtandók.

Az igazgatóság azonban fontartja az igazgatótanács számára a jogot, hogy valamely ajánlatot, tekintet nélkül a legalacsonyabb árra, elfogadhasson.

A m. keleti vasut építési igazgatósága.

(633) 1—5
Tisztelettel van szerencsém jelenteni a n. é. t. cz. közönségnek, hogy a folyó é. **december hó 3-tól** kezdve, e főtéren a **Dietrich-féle ház alatti helyiségben szalona- és füstölt hús-raktárt** nyitok, a melyben nagyban és kicsinyben vásárolhatni a következő árak mellett; u. m.

Finom kaiserfleisch fontja	48 kr.
Füstöltetlen szalonna „	44 kr.
Füstölt „ „	46 kr.
Paprikás „ „	50 kr.
Füstölt marhanyelv drb.	60 kr.
Füstölt disznó oldal fontja	40 kr.
Főtelen sonka „	44 kr.
Főt „ „	60 kr.
Füstölt kolbász „	46 kr.
Szalonnaszir kupája 1 ft.	—
„ fontja	42 kr.
Disznófűsajt fontja	40 kr.
Vürstli párja	6 kr.
Cervelat darabja	5 kr.

25 fontnál többlet tevő vásárlásnál a fennebbi árak után 5% elengedés jár.

Videki megrendelések „**Postai utánvét**” mellett gyorsan és a legpontosabban teljesíttetnek.

A f. év **december 20-kától** kezdve zsirnak való vastag szalónával és hájjal is a legillendőbb ár mellett szolgál.

Kolozsvárt, november hó 1872.

Benigni Samu,
mészáros mester.

A valódiorsz. szab. leguabban 6 Felség által hivatalos kiállításra, az orvosi kartól megvizsgált, sikeresnek talált erőteljesen kipróbált titkos szer a **patkányok, ház s mezel egerek, vakandok és svábok** teljes kiirtására, (melyet sokféle hamisan utánozni s árulni megpróbáltak) hamisítlan minőségben kapható: Kolozsvárt: Fölly és Huflesz (a főtéren), M.-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél, Brassóban: J. L. Hess-haimernél, Segesvárt és Szébenben: J. B. Misselbacher és fiaínál.

1 nagy bádog 1 ft, kis bádog 80 kr. Egyes bádog megrendelése is utánvétel mellett gyorsan teljesíttetik. Ugyanott kapható citromkencs, egyedül szer a fagyhóágok és tyűk szem ellen, 1 tégely 50 kr.

Egy kivonat naponta érkező hasonló dícsőrelevelekből: 18—* (323)
Kérek még egy pár tégelyvel küldeni, mert a nagymennyiségű patkányok kiirtására szükséges; az eddig használt kítűnő hatással volt. Velnicén, Károlyváros mellett jun. 17. 1871.
Tisztelettel
ULLMAN BETTI, haszonbérőné.

Fogfájást bármily heves természetű a hies, és a foggyógyászati bizottság által elfogadott **LITON**, ha más szer nem használ 36 és 60 kros. üvegekben kapható Kolozsvárt Wolff J. gyógyszerárban (554) 7—8

Pénz a jelszó!
E nélkül nincs jólét, nincs valóságos boldogság; hanem hozzá jutni oly nehéz, néha mégis oly könnyű. A legkedvezőbb alkalmat nyújtja erre az államot engedélyezett és biztosított nagy pénz kisorsolás **300,000 márka arany** főnyereménnyel, ezenkívül **180,000, 120 ezer, 90,000, 60,000, 48,000, 36,000, 30,000, két 24,000, három 18,000, öt 14,000, 13,200, tizenkét 12,000, tizenegy 9,600, tíz 7,200, harminckét 6,000, öt 4,800, hatvannégy 3,600, százhuszonkét 2,400, hat 1,800 három 1,440, kétszázötvenhat 1,200, háromszáz hat 600, hat 360, négyszáz tíz 240 és mintegy harminczötezer 132, 120, 60 márka nyereménnyel, tehát több mint **6 millió 480,000 már. arany** összeggel.**

Azon előszeret, a melyet ezen, az egész világon ismert pénzkisorsolás előnyös berendezése folytán nyert, leginkább az által van bizonyítva, hogy a legközelebbi húzási időszak, a melyben 69,000 sorsjegy 36,000 nyereménnyel fog kihuzatni, már a 263-ik tervszerűleg hét osztálya van, s legközelebbi húzása már **f. é. december 18-án és 19-én** fog megtörténni, erre **1 egész eredeti sorsjegy ára 30 ft. 30. 1 fél eredeti sorsjegy ára 1 ft. 65 kr. 1 negyed eredeti sorsjegy ára 85 kr.**

Az összeg beküldése mellett, legcélszerűbben ajánlott levelekben, osztrák bankjegyekben vagy szabad posta bélyegeken, az eredeti és az állampécsett ellátott sorsjegyek általam, a hivatalos kisorsolási tervvel együtt még a legtávolabb vidékekre is pontosan és titoktartással küldetnek meg. Minden húzás után azonnal szétküldetik aztán a kihuzott nyeremények hivatalos lajstromja, valamint a nyeremények kifizetése is a húzás után mindjárt meg fog történni.

Tessék mielőbb egyenesen **Heckscher Zsigmond** bankházához Hamburgban fordulni.

(635) 1—8

Leszállított áron árul!

Poszler Gyula
divat-üzlete Kolozsvárt,
hidutza (STREICHER-féle ház.)

Hódolni óhajt annak, mit a t. cz. közönség régen vár; s tudatja ezennel, hogy minden a raktárában lévő **szőr és selyem köntös kelmék, férfi ruha szövetek, nagykendők, longsalok, bécsi, hollandi és rumburgi vásznak, perkalok, asztalneműek, paplanok, topánok és számtalan egyéb** cikkek közül egy **végeladást rendez!**

Leszállított áron árul!

623 3—3

Demjén László
m. k. egyetemi könyvtárnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható: **Kolozsvár története.**

Oklevéltárral. (I.) Ös, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világozó rajzokkal. (36 tábla.)
Írta **Jakab Elek.**
Ára 10 ft.

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dícsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Stessen tehát a város értelmes t. közönsége, e munkát partfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmi és szaktudós írónak minél több kedvet öntsen e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerzte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődik fogja lapozgatni és benne bövörködni, s a folytatását minden áron megszerzi magának.

Szekely oklevéltár.
Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette **Szabó Károly.**
I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

(570) 3—3
Fiókraktára
BAER és REMPELNEK
KÖLOWRATING 9. SZAM
BÉCSBEN.
keresnek ujan javított
Wheeler és Wilson gépeiknek
tevékeny nagyban elárusítókat.

Tartós mintaváltozó arany.
China-arany
soha se feketedik meg.
Tartósság és valódi arany szín iránt 10 évi jótállás.

Törött china-arany vételárának egyharmadával mindig visszaváltatik.

Néholban egy részvény-árulat alakult, a mely 15 év előt megkezdte a valódi china-ezüst gyártását. A gyors siker s a jó fogadtatás után, melyben e gyártmány a társadalom miniregben részesült, s a mely ámtó hasonlóságra folytan alak és formában, továbbá tartósságát következében, a valódi ezüst után első helyet foglalt el, — azon részvény társulat indítatva érezte magát aranyon mód és rendszer szerint, mint a china-ezüstöt, előállítani. Már az első próbáknál is sikerült a kísérlet, s most megint van a világnak egy nemes fémé, a mely, amiből sokkal olcsóbb a valódi arannyal, még is alakra és tartósságra néve annál nem-ál alább, s a ki valaha china-ezüstöt látott és használt, az már előre is tudni fogja becsülni értékét ezen ujjonan gyártott china-arannyal.

Egyetlen gyári raktár az osztrák-magyar birodalom és a szomszéd országok számára **Müller M. fűtőgyárnál Bécsben,** Babenbergerstrasse 1. szám.

a hová minden levélbeli vagy egyenes megrendelés intézendő a melynek pontos eszközleceit az „**Agencia d. orefici Nápolyban**” kezelik.

Minden nem tetsző darab vagy visszavétetik, vagy becsereztetik.

Fülbetűk, leguabb divatnak, átmul zománczoza vagy követekkel kirakva, párja 1 50, 2 3, 4, 5, 3 4, 5, 6. Férfi-gyűrűk, legszebb ábránd-munka, hosszú követekkel is 1 50, 2 3, 4, 5, 6. Peoset-gyűrűk, nök- és férfiaknak, szép nagy sima követekkel 2 3, 4, 5. Gyémánt-gyűrűk, egy vagy több szépen kuszorolt nánózt Cap-követ 2 3, 4, 6, 8, 10. Jegygyűrűk, masszív-alakban 1 1, 1 50, 2. Bihornok-gyűrűk 5 és 10 ft. Gyémánt-brochok vagy fülbetűk, egy vagy több Cap-kövel 2 3, 4, 5, 6. Egész garnitür broché és fülbetűk 6, 8, 10, 12—20. Gyémánt-medallionok, egy vagy több követ 3 4, 5, 6, 8. Gyémánt karperecek 2 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15. Előlong-gombok zománczoza, színes vagy damasz-követekkel 50, 1 1, 1 50, 2 3, 4, 5, 6. Ingjűj-gombok, mint fennebb, párja 1 1 20, 2 3, 4. Egész gomb-garnitürök, 2—3 előlong-2 ingjűj- és egy gallér-gomb, megrendelt kivitelben 2 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15. Szíveskék és keresztetek, szép kovekkel zománczoza, gyémánttal is kirakva, 1 darab 1 1, 1 50, 2 3, 4, 5, 6. Nyakék-lanckok, medallionokra 1 50, 2 3, 4, 5, 6. Elegans zárral 80 kr 1 1 20, 1 50, 2 3, 4, 5.

China-ezüst.
Ugyanazon feltételek mellett, kezeség, mint China-arany. Gyertyatartók, leguabb alaknak, 6 ezöl ma-Dohány- és burnot szelenczek, zománczoza, gaak, egy pár 4 50. 8 ezöl magasak, egy pár 5 ft. 50. Etanalog, fél tüzet 8. Kávéskanalog, fél tüzet 4. Levesmerők, darabja 5. Tejmérők, „ „ „ 3. Asztali késék, fél tüzet 6 50. Villák, Cseméte éteszközök, fél tüzet 10. Pallók, fél tüzet 6. Sótörő, darabja 2. Csútkorporzó „ „ 2. Borsporzó „ „ 1 50. Tea-szűrő, „ „ 1 50. Cseméte-kések 6 darab 6 ft. teljes thea-edény vagy kávé-készlet 30 forint.

Valódi ezüst jótállás mellett, cs. k. fémjellel ellátva, 6 asztali kés 10 ft, 6 villa 10 ft, 6 csemege-kés 6 ft, 6 csemege-villa 6 ft. **Teljes aranyezűk mintákkal ingyen.**

China-arany és china-ezüstért irásbelileg vállaltatik 10 évre kezeség, s eltorott tárgyaknál etetek egy harmada megtérítetik.